

वा० रा०

॥ ७६ ॥

धर्मपत्नीत्यनेनैतद्वरणे महापापं सूचितं ॥ ५ ॥ कथंराजेति भवानितिशेषः ॥ धर्मे प्रजापालनरूपे ॥ ६ ॥ राजदाराइति तद्वरणस्य गुरुतल्पसमत्वादितिभावः ॥ ७ ॥ अस्य पुरुषस्य परः स्वेतरः प्राणी यत्कर्म विगर्हयेत् नतत्समाचरेत्स्वदारवत् परदाराश्च विमर्शनात् परस्पर्शाद्रिक्ष्याः ॥ ८ ॥ शास्त्रेष्वनागतं शास्त्रेष्वनवगतं परमसूक्ष्म त्वाच्छास्त्रतो नवगतमपि अर्थं वा राजानमनुसृत्य व्यवस्यंति शास्त्रेऽस्फुटमपि राज्ञो आचरणं दृष्ट्वा प्रजा आचरंति तस्माद्राज्ञोऽधर्मप्रवृत्तिरनुचितेति तात्पर्यं ॥ न व्यवस्यंति राजान इति पाठे शास्त्रेष्वनागतं तत्राप्रतिपादितं धर्मं राजानो न व्यवस्यंति नेच्छंतीत्यर्थः ॥ तस्माच्छास्त्रानुसारिधर्मे एव मतिं कुर्यादित्याशयः ॥ ९ ॥ तथा राजा द्रव्याणामु

आ० का०

लोकानां च हिते युक्तो रामो दशरथात्मजः ॥ तस्यैषा लोकनाथस्य धर्मपत्नी यशस्विनी ॥ ५ ॥ सीतानामवरारोहायां त्वंहर्तुमिहेच्छसि ॥ कथं राजा स्थितो धर्मे परदारान् परामृशेत् ॥ ६ ॥ रक्षणीया विशेषेण राजदारामहाबल ॥ निवर्तय गतिं नीचां परदाराभिर्मर्शनात् ॥ ७ ॥ न तत्समाचरेद्दीरो यत्परोस्य विगर्हयेत् ॥ यथात्मनस्तथान्येषां दारारक्ष्या विमर्शनात् ॥ ८ ॥ अर्थं वा यदि वा कामं शिष्टाः शास्त्रेष्वनागतं व्यवस्यंत्यनुराजानं धर्मपौलस्त्यनंदन ॥ ९ ॥ राजा धर्मश्च कामश्च द्रव्याणां चोत्तमो निधिः ॥ धर्मः शुभं वा पापं वा राजमूलं प्रवर्तते ॥ १० ॥ पापस्वभावश्च पलः कथं त्वं रक्षसां वर ॥ ऐश्वर्यमभिसंप्राप्तो विमानमिव दुष्कृती ॥ ११ ॥ कामस्वभावो यः सोऽसौ न शक्यस्तं प्रमार्जितुं ॥ न हि दुष्टात्मना मार्यमावसत्यालये चिरं ॥ १२ ॥

तमवस्तूनामुत्तमो निधिः ॥ तथा धर्मश्च कामश्चेति पाठे प्रजानामिति राजेति च शेषः ॥ द्रव्याणामिति प्राग्वदेव ॥ यतो धनादिकं राजमूलं अतो राजा प्रजानां धर्मादिरूप इत्यर्थः ॥ शुभं कामं ॥ १० ॥ एवं भूतराजधर्महीने त्वयि कथमैश्वर्यागम इत्याह ॥ पापेति ॥ दुष्कृती स्वायोग्यं देवयानमिव ॥ ११ ॥ ननु ऐश्वर्येण पुण्यमपि मय्यनुमीयतां तत्राह ॥ कामेति ॥ यः पुमान् कामस्वभावो भवति सोऽसौ तं स्वभावं प्रमार्जितुं न शक्यः तन्मार्जनं हि धर्मेण पामपनुदतीति श्रुतेः धर्मेण स्यान्न च सतस्मिन्नस्तीत्याह ॥ नहीति ॥ यस्माद्दुष्टात्मना मालये आर्यं पूज्यं पुण्यं चिरं चिरकालेनापि नावसति ॥ १२ ॥

॥ ७६ ॥